

Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΗΣ "ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ" ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΝΕΟΣΣΩΝ

Είναι δύσκολο για τον μέσο άνθρωπο-άνδρα να φανταστεί το ψυχολογικό σοκ, που παθαίνει κάθε θηλυκό πουλί, όταν η πρώτη γενιά των απαλών, σκληρών αυγών μετατραπεί σε μια υγρή μάζα από μικρά κουλουριασμένα πουλάκια. Στην πραγματικότητα, οι άμεσες ανάγκες τους μετά την εκκόλαψη είναι πάρα πολύ όμοιες με εκείνες των αυγών, - ζέστη και καταφύγιο -. Τα νεαρά πουλιά συχνά δεν χρειάζεται να τραφούν για ώρες μετά την εκκόλαψη, - μερικές φορές ακόμα και για διάστημα μεγαλύτερο από μια μέρα-.

Το πρώτο μέλημα των γονιών είναι να απομακρύνουν τα κελύφη των αυγών από τη φωλιά και να τα εναποθέσουν αρκετά μακριά απ' αυτήν. Τέτοια φανερά σημάδια, που θέτουν σε κίνδυνο τα νεαρά πουλιά από κάποιο πιθανό θηρευτή, δεν πρέπει να αφήνονται κοντά σ' αυτήν. Συχνά τα κελύφη τρώγονται, αλλά τα περισσότερα είδη τα ρίχνουν αρκετά μακριά από τη θέση της φωλιάς.

Τα χαρακτηριστικά φαγωμένα άκρα και η έλλειψη τρυπών, είναι σαφές σημάδι ότι η εκκόλαψη ήταν επιτυχής κι ότι τα αυγά δεν θηρεύτηκαν από τις κουρούνες της περιοχής. Τα κελύφη των αυγών που αφήνονται στη φωλιά είναι επίσης μια δυνητική παγίδα θανάτου για τα επόμενα αυγά.

Οι περισσότεροι άνθρωποι φαντάζονται τα μωρά-πουλάκια να μεγαλώνουν σε αναπαυτικές μικρές φωλιές, περίτεχνα πλεγμένες μέσα σ' ένα θάμνο, με τη συνδρομή των αγαπημένων τους γονιών. Αυτή είναι η περίπτωση για πολλά είδη των κήπων, αλλά στην πραγματικότητα, για πολλά άλλα είδη τα νεαρά πουλιά αφήνουν τις φωλιές τους, ως νεοσσοί, μέσα σε λίγες ώρες από την εκκόλαψη. Αυτά είναι πάντοτε πρόωρα ανεπτυγμένα και εκκολάπτονται με καλά ανεπτυγμένα πούπουλα, δυνατά πόδια και πέλματα και συνήθως, ένα πραγματικά καλό ένστικτο για να ακολουθήσουν τη μητέρα. Ατυχώς αυτό το ένστικτο είναι αρκετά απλό, καθώς το νεαρό πουλί ακολουθεί οτιδήποτε δει να κινείται και θεωρεί ότι πρέπει να είναι η μητέρα, - είτε αυτή είναι πράγματι, είτε συμβαίνει να είναι ο επιστήμονας που τα μελετά -. Υπάρχουν τόμοι παρατηρήσεων από τον Κόνραντ Λώρενς που αποτέλεσε τη μαμά για γενιές από Σταχτοχηνάκια (*Anser anser*) και αυτό επίσης εξηγεί το παράξενο γεγονός, όταν ένα ορφανό χηνάκι ξεκινά να ακολουθεί την οικογένεια της γάτας. Τέτοιοι νεοσσοί ανήκουν σε είδη άγριων πουλιών που κατά το πλείστον τείνουν να βουτήξουν στο νερό, ως ασφαλέστερο μέρος και σχηματίζουν στολίσκους πίσω από τους γονείς τους. Τα περισσότερα παπάκια παίρνουν την τροφή τους μόνα τους από πολύ μικρή ηλικία και ακολουθούν την πάπια για να τα οδηγήσει σε κατάλληλους και ασφαλείς χώρους διατροφής.

Σε αρκετά είδη, ειδικά στις Βαρβάρες (*Tadorna tadorna*) και τις Πουπουλόπαπιες (*Somateria mollissima*), οι γονείς εγκαταλείπουν τον έλεγχο των μικρών τους και αναθέτουν τη φροντίδα τους σε θείες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα μια πάπια να φροντίζει 20,30,40 ακόμα και 50 παπάκια.

Στα παρυδάτια υπάρχουν οι ίδιοι τύποι συμπεριφοράς και οι γονείς οδηγούν τα μικρά για μεγάλες αποστάσεις, από τις καλές για φώλιασμα περιοχές, στους καλούς χώρους διατροφής, - μια βόλτα ενός ή δύο χιλιομέτρων δεν φαίνεται τόσο

μακρινή μέχρι να αντιληφθούμε ότι πρόκειται μόλις για λίγα γραμμάρια από πούπουλα που εκτελούν αυτή τη διαδρομή !!!

Είναι μια κλασική εικόνα, νεαρά βουτηχτάρια ή κυκνάκια να γαντζώνονται πάνω στις ράχες των γονιών τους και να κρυφοκοιτάζουν μέσα από τις φτερούγες τους. Μεταξύ των παρυδάτιων, τα κατορθώματα κουβαλήματος των μικρών της Μπεκάτσας (*Scolorax rusticola*), είναι μυθικά. Ακόμα και τώρα, πολλοί παρατηρητές πουλιών δεν πιστεύουν ότι αυτό συμβαίνει, αλλά οι μαρτυρίες φαίνεται να είναι αδιάσειστες. Οι νεοσσοί αρπάζονται ανάμεσα από τα πόδια του θηλυκού και μπορούν να κουβαληθούν έτσι για αρκετές δεκάδες μέτρα. Είναι, φυσικά, τα θηλυκά που το κάνουν αυτό, γιατί όπως και σ' έναν εκπληκτικό αριθμό πουλιών, η αρσενική Μπεκάτσα δεν αναλαμβάνει τίποτα σχετικά με την ανατροφή των μικρών.

Στις αποικίες των θαλασσοπουλιών υπάρχει ένας αριθμός ειδών που αφήνουν τις φωλιές τους (ή τους τόπους φωλεοποίησης) πριν γίνουν ικανά να πετάξουν. Τα μικρά των γλαρονιών μπορούν να συγκεντρώνονται μαζί σε τεράστιες ομάδες, αλλά το καθένα τρέφεται μόνο από τους δικούς του γονείς, οι οποίοι το ψάχνουν και το αναγνωρίζουν από το κάλεσμα του (έτσι αναγνωρίζει κι αυτό τους γονείς του).

Οι άλκες (*Alca torda*, *Uria aalge*), που φωλιάζουν στους γκρεμούς, αφού βγουν από το αυγό τους που είναι σε σχήμα αβιδιού, μένουν στη θέση τους μέχρι να μεγαλώσουν κατά το ένα τρίτο περίπου και μετά πέφτουν στη θάλασσα και κολυμπούν, χωρίς να ξέρουν να πετούν, με έναν από τους γονείς τους. Λεπτομερείς παρατηρήσεις έδειξαν, ότι αυτό είναι σχεδόν πάντα το αρσενικό - και έτσι θα έπρεπε να είναι, εφόσον το θηλυκό αναλαμβάνει όλη την προσπάθεια για την παραγωγή αυτού του τεράστιου αυγού.

Στις συνηθισμένες φωλιές, όπου οι γονείς φέρνουν τροφή στα μικρά τους, τα κομματάκια της τροφής είναι συχνά πολύ μικρά και συχνά ποιοτικά ιδιαίτερα. Ακόμα και στα πιο επιβεβαιωμένα σποροφάγα πουλιά, όπως οι σπίζες και τα τσιχλόνια, οι νεοσσοί στη φωλιά τους τρέφονται αρχικά με έντομα. Σαν τροφή περιέχουν πρωτεΐνες και διατροφικούς παράγοντες απαραίτητους για τα νεαρά πουλιά, ώστε να μεγαλώσουν κατάλληλα. Οι τεράστιοι γονείς-ερωδιοί επιστρέφουν στα μικρά τους με μικροσκοπικά ψαράκια και υδρόβια έντομα.

Οι νεοσσοί στη φωλιά δεν είναι ικανοί να διατηρήσουν από μόνοι τους τη ζέστη που τους χρειάζεται και οι γονείς πρέπει να τα ζεσταίνουν διαρκώς. Αργότερα, όταν το δικό τους φτέρωμα μεγαλώσει, τότε και οι δύο γονείς μπορούν να φεύγουν από την καλά κρυμμένη φωλιά και έτσι να ψάξουν για τροφή την ίδια ώρα.

Για πολλά μικρά πουλιά αυτή η αλλαγή γίνεται μετά από περίπου 4 με 5 μέρες. Επειτα το τρελό ψάξιμο για τροφή φτάνει σε ένα κρεσέντο στην ηλικία που οι νεοσσοί είναι μιας εβδομάδας με δέκα ημερών. Το πήγαινε-έλα στη φωλιά μπορεί να πλησιάσει τις 500 φορές τη μέρα σε μια φρενίπδα δραστηριότητας. Όλα αυτά είναι πολύ αναγκαία, γιατί οι νεοσσοί όταν βρίσκονται στη φωλιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι. Έτσι τα πουλιά που φτιάχνουν ανοιχτές φωλιές, όπως είναι τα αρπαχτικά, προωθούν αυτά τα συχνά δρομολόγια με σκοπό να μειωθεί σε ένα απόλυτο ελάχιστο, ο χρόνος που τα μικρά παραμένουν στη φωλιά.

Για ένα μικρό πουλί, αυτό διαρκεί περίπου 13 μέρες. Φυσικά οι γονείς ενδιαφέρονται να εξασφαλίσουν το ότι οι γόνιοι τους θα περάσουν στην επόμενη γενιά

(μολονότι, φυσικά, δεν αντιλαμβάνονται ότι αυτό κάνουν) και η αφιέρωση τους στη φωλιά γίνεται μεγαλύτερη, όσο πλησιάζει ο καιρός τα μικρά να αποκτήσουν φτέρωμα.

Στην τελευταία περίπτωση, όσες φορές ο Χουχουριστής (*Strix aluco*) έγινε γνωστό ότι επιτέθηκε σε ανθρώπους κοντά στη φωλιά του, τα μικρά του ήταν σχεδόν πάντα κοντά στην απόκτηση του φτερώματος τους. Σ' αυτό το στάδιο του αναπαραγωγικού κύκλου, το Κοτσιφι-γονέας (*Turdus merula*) είναι αρκετά τολμηρό, ώστε να τα βάλει με τις Καρακάξες (*Pica pica*) και η γάτα θα προτιμούσε να φοράει κράνος ενάντια στις επιθέσεις του Κοκκινολαίμη (*Erithacus rubecula*). Είναι αξιοθαύμαστο πως μερικές φορές συμβαίνει, μια φωλιά στον κήπο που δεν είχες καταλάβει την ύπαρξη της, ξαφνικά να γίνεται ιδιαίτερα γνωστή, καθώς οι άφοβοι γονείς απωθούν όλους τους παρσίσακτους.

Ολη όμως η τροφή που φτάνει στη φωλιά, δεν γίνεται νεοσσοί. Ο ρυθμός μετατροπής είναι καλός, αλλά υπάρχουν αναπόφευκτα πολλά απορρίματα. Για τα μικρά του Πετρίτη (*Falco peregrinus*) σ' έναν ψηλό, απότομο βράχο, η απάντηση είναι απλή (σηκώνουν την ουρά ...και έξω) και η τοποθεσία της φωλιάς μπορεί να ειπωθεί χωρίς κυάλια από μίλια μακριά εξαιτίας των λευκών κουτσουλιών. Τα γεράκια δεν στεναχωριούνται για επιθέσεις εχθρών και έτσι η φανερή (και ανθυγιεινή) συμπεριφορά δεν είναι πρόβλημα. Το ίδιο ισχύει και για τα θαλασσοπούλια στους γκρεμούς, μια και αυτά μάχονται για να υπερασπίσουν την αποικία τους από τους παρσίσακτους.

Αλλά για μια Τσίχλα σ' έναν θάμνο ή για μια Κοκκινόσπιζα (*Acanthis cannabina*) σε μια λόχη, υπάρχει πραγματικό πρόβλημα. Οι λεγόμενες κουτσουλιές, όπως ακριβώς και τα κελύφη των αυγών, οδηγούν τους εχθρούς ακριβώς στη φωλιά. Έτσι οι νεοσσοί εξελείχθηκαν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να έχουν πολύ στερεά απεκκρίματα, τα οποία μπορούν εύκολα να απομακρυνθούν από τη φωλιά και να φαγωθούν ή να πεταχτούν από τα ενήλικα. Η υγιεινή της φωλιάς γίνεται στιγμιαία σε κάθε διατροφικό πήγαινε - έλα και τα ίχνη απομακρύνονται.

Η πραγματική ανάπτυξη των νεοσσών είναι γρήγορη. Τα πρώτα φτερά που εμφανίζονται είναι κατά μήκος της πλάτης του πουλιού, στο λαμό και το κεφάλι - αυτά είναι τα μέρη από τα οποία το μικρό χάνει ζέστη και έτσι χρησιμεύουν για την μόνωση του πρώτα. Επειτα θα μεγαλώσουν τα φτερά των φτερούγων και τελευταία απ' όλα το φτέρωμα που βρίσκεται από κάτω. Καθότι το καλοκαίρι υποτίθεται είναι πιο θερμό, το φτέρωμα πολλών πουλιών έχει πολύ λιγότερα φτερά απ' ότι χρειάζεται το χειμώνα. Αυτή η εξοικονόμηση ενέργειας μπορεί να τα βοηθήσει να φύγουν γρηγορότερα από τη φωλιά.

Φυσικά οι νεοσσοί χρειάζονται να είναι καλά κρυμμένοι, είτε είναι στη φωλιά, είτε στο έδαφος, γι' αυτό είναι ανάλογα χρωματισμένοι ώστε να εξομοιώνονται με το περιβάλλον. Αυτό επίσης βοηθάει όταν βγάζουν τα φτερά, σιγουρεύοντας ότι δεν θα γίνουν αντιληπτά από τους εχθρούς και ότι επίσης δείχνουν ένα ισχυρό εμφανισιακό σήμα για τα ενήλικα πουλιά - Αφησε με, είμαι μόνο ένα μωρό και δεν σε απειλώ-.

Chris Mead

Μετάφραση από το αγγλικό περιοδικό Birdwatching Χατζηβασιλειάδου Φανή